

Hakkari 23 Nisan İlköğretim Okulu Öğrencilerinde Bağırsak Parazitlerinin Yaygınlığı

Yaşar GÖZ¹, Abdulalim AYDIN², Oğuz TUNCER³

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, ¹Tıp Fakültesi Parazitoloji Anabilim Dalı; ²Hakkari Meslek Yüksek Okulu,
³Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Van

ÖZET: Bu çalışma Hakkari 23 Nisan İlköğretim okulunun 6-14 yaş grubundaki öğrencileri üzerinde gerçekleştirildi. Çalışmada 60'ı erkek, 54'ü kız olmak üzere toplam 114 öğrencinin dışkıları bağırsak parazitleri yönünden incelendi. Bu amaçla öğrencilere üzerlerine isimleri yazılan kapaklı dışkı kapları dağıtıldı. Toplanan dışkı örnekleri aynı gün içinde Y.Y.Ü. Tıp Fakültesi Parazitoloji Laboratuvarında Nativ, Lugol ve Flotasyon yöntemleri kullanılarak incelendi. İnceleme sonucunda toplam 114 öğrencinin 66'sında (%57,8) bir ve birden fazla bağırsak paraziti saptandı. Saptanan parazitler arasında *Giardia intestinalis* (%28,9), *Blastocystis hominis* (%23,6), *Entamoeba coli* (%12,2) ve *Ascaris lumbricoides* (%6,14) ile ilk dört sırada yer almışlardır.

Anahtar kelimeler: Bağırsak parazitleri, çocuk, Hakkari

Distribution of Intestinal Parasites in Children from the 23 Nisan Primary School in Hakkari

SUMMARY: This study was performed on children ranging from 6-14 years old coming from 23 Nisan Primary School in Hakkari. In this study, a total of 114 stool samples from 60 male students and 54 female students were examined for intestinal parasites. Stool containers were given to the students. After the stool containers were collected, they were taken to the Faculty of Medicine of the Yüzüncü Yıl University and examined using native Lugol and flotation methods. One or more intestinal parasites were found in 66 (57.8%) out of a total of 114 students. *Giardia intestinalis* (28.9%), *Blastocystis hominis* (23.6%), *Entamoeba coli* (12.2%) and *Ascaris lumbricoides* (6.14%) were most prevalent parasites.

Key words: Intestinal parasites, children, Hakkari

GİRİŞ

İklim ve coğrafik faktörlerin yanı sıra sosyoekonomik düzey, alt yapı düzeninin ve sanitasyonun eksik olması ile birlikte eğitim olanaklarının yetersizliği gibi faktörler de parazitolojilerin dağılımında etkili olan önemli faktörlerdir (16).

Her gelişmekte olan ülkede olduğu gibi ülkemizde de bağırsak parazitlerinin yol açtığı parazitolojiler önemli bir yer tutmaktadır (4). Önemli bir halk sağlığı sorunu olan parazitler hastalıkları özellikle çocuklarda zihinsel ve bedensel gelişme geriliklerine, demir eksikliği anemisine, malnutrisyona ve malabsorpsiyona neden olabilmektedir (10, 12, 13, 17). Parazitler hastalıkları bütün toplum kesimlerini etkilemekle birlikte çocuklarda oluşturdukları klinik tablolar daha şiddetlidir. İntestinal parazitler karın ağrısı, ishal, iştah sapması, gece altını ıslatma, baş dönmesi, gece ağızdan salya akması ve diş gıcırdatması, eklem

ağrıları, sinirlilik hali, ateş, burun ve makat kaşıntısı gibi bir çok klinik belirtiyeye yol açmaktadır (15, 20).

Bağırsak parazitleri toplu yaşanan yerlerde daha yaygın olarak görülmektedir. Bu nedenle yatılı okullar, çocuk yuvaları, kreşler ve askeri birlikler gibi insandan insana temasın çok fazla olduğu yerlerde daha sık görülmesi kaçınılmaz bir durumdur. Ayrıca bazı bağırsak parazitolojileri özellikle kişisel hijyen alışkanlığının tam olarak gelişmediği okul öncesi ve ilköğretim çağı çocuklarında daha yaygın olarak görülmektedir (15, 20, 22).

Bu çalışmada Hakkari ili 23 Nisan İlköğretim Okulu öğrencileri arasında bağırsak parazitleri görülme sıklığı araştırıldı.

BULGULAR

Dışkı incelemeleri sonucunda 54 kız öğrencinin 28'inde (%51,8), 60 erkek öğrencinin 38'inde (%63,3) olmak üzere toplam 114 öğrencinin 66'sında (%57,8) bir veya birden fazla parazit türü saptanmıştır. Çalışmaya alınan öğrencilerin

43'ünde (%37,7) tek parazit türüne rastlanırken 16'sında (%14) iki parazit türüne, 7'sinde (%6,14) ise 3 parazit türüne rastlanmıştır. (Tablo 1, 2, 3)

Tablo 1. Kız ve erkek öğrencilerde parazit görülme oranları

	Sayı	%
Çalışmaya alınan toplam öğrenci	114	100,0
Parazit bulunan toplam öğrenci	66	57,8
Çalışmaya alınan kız öğrenci	54	47,3
Parazit saptanan kız öğrenci	28	51,8
Çalışmaya alınan erkek öğrenci	60	52,6
Parazit saptanan erkek öğrenci	38	57,8

Tablo 2. Çalışmada saptanan parazit türlerinin dağılımı

Parazit türü	Sayı	%
<i>G. intestinalis</i>	17	14,90
<i>B. hominis</i>	12	10,50
<i>E. nana</i>	2	1,75
<i>E. coli</i>	4	3,50
<i>A.lumbricoides</i>	5	4,38
<i>H. nana</i>	3	2,63
<i>I. butschlii</i> + <i>E. Coli</i>	2	1,75
<i>I. butschlii</i> + <i>B. Hominis</i>	1	0,87
<i>G. intestinalis</i> + <i>Ch.mesnili</i>	1	0,87
<i>G. intestinalis</i> + <i>B. Hominis</i>	6	5,26
<i>E. coli</i> + <i>B. Hominis</i>	3	2,63
<i>G. intestinalis</i> + <i>E. Coli</i>	1	0,87
<i>A.lumbricoides</i> + <i>G. intestinalis</i>	2	1,75
<i>H. nana</i> + <i>G. intestinalis</i> + <i>E. coli</i>	1	0,87
<i>G. intestinalis</i> + <i>E. coli</i> + <i>B. hominis</i>	4	3,50
<i>G. intestinalis</i> + <i>E. coli</i> + <i>I. bütschlii</i>	1	0,87
<i>E. coli</i> + <i>B hominis</i> + <i>I. bütschlii</i>	1	0,87

Tablo 3. Parazit türlerinin toplam görülme oranları

	Sayı	%
<i>G. intestinalis</i>	33	28,90
<i>B. hominis</i>	27	23,60
<i>E. coli</i>	14	12,20
<i>A. lumbricoides</i>	7	6,14
<i>I. butschlii</i>	5	4,38
<i>H. nana</i>	4	3,50
<i>E. nana</i>	2	1,75

TARTIŞMA

Ülkemizde bağırsak parazitlerinin görülme sıklığı bölgenin iklimine, bitki florasına, coğrafi yapısına, halkın eğitim durumuna, sosyoekonomik durumuna ve sanitasyonun yeterli olup olmadığına göre değişiklikler göstermektedir (4, 16, 20).

Ülkemizde bağırsak parazitlerinin bölgesel yaygınlığı Marmara bölgesinde % 10-34 , Karadeniz bölgesinde % 54-94 , Ege bölgesinde %12-40 , Akdeniz bölgesinde %55-80 , İç Anadolu bölgesinde %50-75 , Doğu Anadolu bölgesinde %60-94 , ve Güney Doğu Anadolu bölgesinde %64-96 oranları arasında bildirilmiştir (5). Değişik şehirlerde son yıllarda yapılan çalışmalarda bağırsak parazitleri görülme sıklığı İzmir'de çeşitli gastrointestinal yakınmaları olan çocuklarda %26,5 (8), sosyoekonomik düzeyi düşük ilköğretim çocuklarında %65 (1), İstanbul'da %4,8 - 27,4 (7) , Ankara'da %8,59 (18), Isparta'da çocuk bakımevinde kalan çocuklar arasında %55 (6), Manisa'da %18,95 (23), Adana'da %23,51 (9), Elazığ'da merkez ve köy ilköğretim çocukları arasında %53,4 (2), Şanlıurfa'da gıda işinde çalışanlar arasında %66,6 (14), gecekondu bölgelerindeki ilköğretim çocukları arasında %77,41 (19), Van'da Erciş ilçesinde sosyoekonomik düzeyi düşük bir ilköğretim öğrencileri arasında %77,47 (22), yine Van'ın Erciş ilçesinin sosyoekonomik düzeyi düşük bir mahallesinde her yaş grubundan insanlar arasında %77,18 (21), Hakkari'de 1-5 yaş grubundaki çocuklar arasında %58,60 (3) oranlarında bulunmuştur.

Ayaz ve ark. (3) Hakkari'de yapmış oldukları çalışmada %57,8 oranında bağırsak parazitleri görülme sıklığı saptamışlardır.Çalışmacıların elde ettikleri oran (%57,8) bu çalışmada elde edilen orana (%58,6) çok yakın bir oran olmakla birlikte , Ayaz ve ark. (3) yalnızca helmint türlerini göz önünde bulundurdıkları ve bağırsak protozoonları yönünden inceleme yapmadıkları , bu çalışmada ise selofan band yöntemi uygulanmadığından her iki çalışmada elde edilen sonuçların birbirine çok yakın sonuçlar olduğu söylenemez. Ayaz ve ark. (3) 'nın çalışmalarında en fazla görülen parazit %29,30 görülme sıklığı ile *E. vermicularis* iken , bizim çalışmamızda en sık rastlanan parazit %28,9 görülme sıklığı ile *G. intestinalis* oldu.

Bölgede hem selofan band tekniğinin uygulandığı hem de helmintler ve bağırsak protozoonlarının birlikte göz önünde bulundurulduğu kapsamlı bir çalışma ile daha gerçekçi sonuçlar alınacağı kanısındayız.

KAYNAKLAR

1. Akşü Ç, Aksoy Ü, İnci A, Açıkgöz M, Orhan V, 2000. İzmir'in sosyoekonomik düzeyi düşük bir semtindeki ilköğretim çocuklarında bağırsak parazitlerinin araştırılması. *T Parazitol Derg*, 24(1):52-54.
2. Aksın N, İlhan F, Aksın NE, 2001. Elazığ merkez ve köylerindeki ilköğretim okullarındaki öğrencilerde bağırsak parazitlerinin araştırılması. *T Parazitol Derg*, 25(3):254-257.
3. Ayaz E, Aydın A, 2001. Hakkari'deki çocuklarda saptanan helmint enfeksiyonları. *T Parazitol Derg*, 25(1):59-61.
4. Çetin ET, Anğ Ö, Töreci K, 1983. *Tıbbi Parazitoloji*. 3.Baskı, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Yay. No:30731146 İstanbul

5. **Çolak H**, 1979. Türkiyede bağırsak parazitlerinin bölgesel yaygınlığı. *Mikrobiyol Bül*, 13:115-127
6. **Demirci M, Yorgancıgil B, Cicioğlu Arıdoğan B, Taşkın P**, 2000. Isparta çocuk bakımevinde kalan çocuklarda bağırsak parazitlerinin araştırılması. *T Parazitol Derg*, 24(1):388-390.
7. **Erden S, Büyüköztürk S, Öztürk Ş, Öner YA ve ark**, 2000. Poliklinik hastalarında asemptomatik bağırsak parazitozu sıklığı; 10 yıl ara ile yapılan iki çalışmanın karşılaştırılması. *T Parazitol Derg*, 24(3):286-289.
8. **İnceboz T, Üner A**, 2001. *Blastocystis hominis*'in epidemiyolojisinin araştırılması. *T Parazitol Derg*, 25(2):135-138.
9. **Koltaş İS, Maytalman E, Özen ME, Şanlı S**, 2000. 1997-1999 yılları arasında Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Parazitoloji Anabilim Dalı laboratuvarına başvuranlarda bağırsak parazitlerinin dağılımı. *T Parazitol Derg*, 24(4):395-397.
10. **Layrisse M et all**, 1987. Blood loss due to infection with *Trichiuris trichiura*. *Am J Trop Med Hyg*, 16:613-619.
11. **Markell EK, Voge M, John DT**, 1992. Examination of stool specimens. *Medical Parasitology*. 7th Ed. Osmat S, WB Saunders Company Mexico, P.406-428.
12. **Northrop CA, Lunn PG, Wainwright M and Evans J**, 1987. Plasma albumin concentration and intestinal permeability in Bengladeshi children infected with *Ascaris lumbricoides*. *Trans R Soc Trop Med Hyg*, 81:81-815.
13. **Oberhelman RA et all**, 1998. Correlation between intestinal parasitosis, physical growth and psychomotor development among infants and children from rural Nicaragua. *Am J Trop Med Hyg*, 58(4):470-475.
14. **Özbilge H, Cebeci B, Aslan G**, 2000. Gıda işinde çalışanlarda bağırsak parazitlerinin araştırılması. *T Parazitol Derg*, 24(3):274-276.
15. **Saygı G**, 1986. Sivas'ta iki ilkokulun öğrencileri arasında bağırsak asalaklarının dağılımı. *C.Ü. Tıp Fak. Derg*, 8(1-2):101-108.
16. **Saygı G**, 1998. *Temel Tıbbi Parazitoloji*. Esnaf Ofset Matbaacılık, Sivas.
17. **Stephenson LS**, 1987. *The impact of helminth infection on human nutrition*. Taylor & Francis Ltd.
18. **Şener B, Ergüven S, Ersis S**, 1998. 1980-1996 yılları arasında Hacettepe Üniv. Tıp Fak. Parazitoloji Laboratuvarında dışkınn parazitolojik inceleme sonuçları. *T Parazitol Derg*, 1:37-40.
19. **Ulukanlıgil M, Aslan G, Seyrek A**, 2001. The prevalence and density of intestinal helminth infections in schoolchildren in shantytowns in Sanliurfa. *T Parazitol Derg*, 25(3):245-249.
20. **Unat EK**, 1982. *Unat'ın Tıp Parazitolojisi*. 3. Baskı . İstanbul Üniv. Cerrahpaşa Tıp Fak. Yayınları Rektörlük No 3044 Dekanlık No 113, İstanbul.
21. **Yılmaz H, Göz Y, Güdücüoğlu H, Gül A**, 1998. Van'ın Erciş ilçesinde parazitoz sorunu. *T Parazitol Derg*, 22(3):287-291.
22. **Yılmaz H, Göz Y, Bozkurt H**, 1999. Erciş Ziya Gökalp İlköğretim Okulunda Fasyolyaz ve bağırsak parazitizmalarının dağılımı. *T Parazitol Derg*, 23(1):28-31.
23. **Yılmaz U, Östan İ, Kayran E, Özbilgen A**, 2002. Celal Bayar Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesinde 2000-2001 yılları arasında saptanan parazitlerin dağılımı. *T Parazitol Derg*, 26(1):60-63.